

ג ל י ר נ ו ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

במדבר (תשט"ז) פרק א.

א. ויהיו כל מקודי בני ישראל לבית אבותם.

רמב"ן: הוצרך הכתוב להגיד מספר הכלל לאחר שהגיד הפרטים, כי נצטווה משה ואהרן, שיידעו מספר מפקד העם ויידעו מספר כל שבט, כי כן דרך המלכים למנות את העם; ולא הבינותי טעם המצוה הזאת למה צוה בה הקב"ה, כי היה צורך שיתיחסו לשבטיהם בעבור הדגלים, אבל ידיעת המספר לא ידעתי למה צוה שידעו אותו.

אולי להודיעם חסדו עליהם, כי בשבעים נפש ירדו אבותיהם מצרימה ועתה הם כחול הים וכך מבני עשרים. ואחרי כל דבר ומנפה ימנם, להודיע כי הוא "משגיא לגויים". (המליצה שאולה מאיוב י"ב, כ"ג). "יסחף וידיו תרפינה" (איוב ה, יח) כמו שאמרו רבותינו: "מרוב חיבתם מונה אותם כל שעה". ועוד: כי הבא לפני אבי כל הנביאים ואחיו קדוש ה', והוא נודע אליהם בשמו, יהיה לו בדבר רזה זכות וחיים, ... כי ישימו עליהם עינם לטובה יבקשו עליהם רחמים: ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ולא ימעים מספרכם. ... ובמדבר רבה ראיתי כך: "במספר שמות לגלגלותם", אמר לו הקב"ה למנותם בכבוד ובגדולה לכל אחד ואחד, לא תהיה אומר לראש המספחה: "כמה במספחתך? כמה בנים יש לך?" אלא כולהוון יהוון עוברין לפניך באימה ובכבוד ואתה מונה אותם. הדא הוא דכתיב: "במספר שמות מבן עשרים שנה ולקעלה לגלגלותם".

ויתכן שנאמר עוד, כי היה זה כדרך שהמלכות עושה בבואה למלחמה, כי עתה היו מזומנים להיכנס לארץ ולבוא במלחמה עם מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ועם השאר כולם, כמו שאמר "נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה'" (במדב"י, כט), והיו משה והנשיאים צריכים לדעת מספר חלוצי צבא המלחמה וכן מספר כל שבט ושבט ומה יפקוד עליו בערבות מואב במערכות המלחמה, כי התורה לא תסמוך על הנס שירדוף אחד אלף וזה טעם "כל יוצא צבא בישראל" כי המניין מפני צבא המלחמה.

ועוד: שיחלק להם הארץ למספרם וידע כמה חבלים יפלו להם מן הארץ הנכבשת להם, כי לולא דבר המרגלים היו נכנסים שם מיד.

- 1) מה הטעמים השונים הנתנים ברמב"ן למנין זה?
 - 2) הסבר את המלים המסומנות בקו.
 - 3) הסבר האין דברי הרמב"ן כאן סותרים דבריו בשמות י"ב ט"ז סוף דבריו "ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבנו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו, שכלם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין הרבים בין ביחיד... הכל בגזרת עליון.
- העזר במשובתך בדברי הרמב"ן דברים כ', ה' ד"ה וצוה ופקדו שרי הצבאות. ... כי התורה תצוה כדרך הארץ ותעשה הנסים עם יראיו בסתר, ואין החפץ לפניו לטנות טבעו של עולם.
- 4) איזה פרט מפורטי בצוץ המפקד מחזק את הטעם השלישי של הרמב"ן?

ב. בעל עקדת יצחק בהקדמתו לפר' במדבר.

... (והיה המניין לגלגלותם להודיעך, שאין להם עמידה וקיום במיין בלבד, ככל שאר הנמצאות ההוות ונפסדות, אלא להעלותן אל על... שכל אחד מהם יהיה לו חשיבות בפני עצמו כמלך וככהן... כי באמת חיבה יתירה נודעת להם בזה; וזה טעם נפלא שיוכיר כל אחד בשמו ויחסף בשוה... כי כלם שוים במעלה ומעלת כל אחד נפרדת ממעלת חברו.

1. הסבר את המלים המסומנות בקו.
2. נגד איזו השקפה (הרווחת גם כיום) פונה כאן בעל העקדה.
3. לאיזה מטעמי הרמב"ן דלעיל קרוב טעמו?

תשובות וגם שאלות נא לשלוח לנחמה ליבוביץ קרית משה ירושלים.